

IDSFFK
4 - 9 August 2023
2023 AUGUST 7 / MONDAY

OFFICIAL DAILY BULLETIN

Organised by Kerala State
Chalachitra Academy on behalf of
Dept. of Cultural Affairs, Govt. of Kerala

The filmmakers and Jury of Non-Fiction, Shaunak Sen, Shirley Abraham and Sarvnik Kaur were conversing at the second 'In Conversation With' session of the 15th IDSFFK. "I don't know how much I can talk about film grammar. I make films from the heart. I'm a big fan of poetry and I personally feel that we have lost poetry in our lives. I'm trying to find

that lost poetry by telling the truth in an aesthetic sense I believe", said Sarvnik Kaur.

"The best films are the ones which have a density. We cannot set the pace of the making of a documentary. As you are weeding through, you discover things. Documentary is purely embracing the radical unscriptness of the world", opined Shaunak Sen. Shirley Abraham remarked how the goal of all documentaries is a gift of time. "We are taking a chance upon the unknown. It may not go the way we want. It can sometimes be absolutely boring and

Documentary is embracing the radical unscriptness of the world

unrewarded, but it is always worth a shot."

"Documentary should be an open form. An academic background is effective in the beginning and post-production part. But in the process of shooting, it is useless", Shaunak Sen added. "For me, entertainment is always about being with people. Sitting with people and exchanging energy is precious as far as I'm concerned", Sarvnik Kaur concluded.

The session was moderated by film maker and Fiction Jury Member Don Palathara.

പകർപ്പാകരുത്

വര

കഴിഞ്ഞു

"പകർപ്പാകരുത് വര. സ്വന്തമായി രൂപങ്ങൾ സൃഷ്ടിച്ച് മതിയാവോളം വരയ്ക്കുക. ഉള്ളിലുള്ളത് തനിയെ പുറത്തുവരും. നല്ല ചിത്രങ്ങൾ കൂടുതൽ കാണുക, പരിശീലിക്കുക. ചിത്രകല പഠിക്കുന്നത് പിന്നീട് മതി. സ്വന്തമായി പഠിച്ചത് വികസിപ്പിക്കാൻ മാത്രമേ പഠിക്കാനായി പോകാവൂ. ചിത്രങ്ങളോട്, ചിത്രകലയോട് നിങ്ങൾക്കുള്ള മനോഭാവമാണ് തെളിഞ്ഞു കാണേണ്ടത്."

ദേശവും കാലവും അടയാളപ്പെടുത്തിയ രേഖാചിത്രങ്ങളും കലാസൃഷ്ടികളും സമ്മാനിച്ചുകൊണ്ട് വിടപാഞ്ഞ ചിത്രകാരനും ശില്പിയുമായ ആർട്ടിസ്റ്റ് നമ്പൂതിരി കുട്ടികളോട് പറഞ്ഞ വാക്കുകളാണ് മേൽ സൂചിപ്പിച്ചത്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ വാക്കുകളുടെ യഥാർത്ഥമായ സഞ്ചാരവഴികൾ തന്നെയായിരുന്നു അദ്ദേഹത്തിന്റെ കലയുടെ ശക്തിയും സൗന്ദര്യവും. തന്റെ കാഴ്ചയുടെയും വായനയുടെയും അനുഭവലോകം രേഖാചിത്രങ്ങളിലൂടെ കോറിയിട്ടു നമ്പൂതിരി, കലാലോകത്ത് സവിശേഷമായ സാംസ്കാരിക അടയാളപ്പെടുത്തലാണ് നടത്തിയത്. സാഹിത്യരചനകളുടെ വായനയിലേക്ക് നയിക്കുന്ന രേഖാചിത്രങ്ങൾ കൂടുതൽ

Photo: A.J Joji

പ്രസക്തമായി മാറിയ അറുപതുകളിലാണ് നമ്പൂതിരി മദിരാശിയിൽ നിന്ന് കലാപാഠം കഴിഞ്ഞ് മാതൃഭൂമിയിൽ എത്തുന്നത്. തന്റെ വരവഴിയിലെ മാലികമായ ചിത്രങ്ങളെ സ്വതന്ത്രവും ശുദ്ധവുമായ കലാരൂപങ്ങളായി ആസ്വാദകർക്ക് മുന്നിൽ അദ്ദേഹം അവതരിപ്പിച്ചു.

സാഹിത്യ സൃഷ്ടികളോടൊപ്പം കാണുന്ന രേഖാചിത്രങ്ങൾ നിർവ്വികാരമായ ഭാവങ്ങൾക്കപ്പുറം ചലനാത്മകമാവുന്ന കഥാപാത്രങ്ങളായി മാറുന്നത് നമ്പൂതിരി ചിത്രങ്ങളുടെ മുഖ്യസവിശേഷതയാണ്. തന്റെ രേഖാചിത്രങ്ങളിൽ നിഴലിന്റെയും വെളിച്ചത്തിന്റെയും സാധ്യതകളെ ഒന്നിലധികം രേഖകളിലൂടെയും, ചില ഭാഗങ്ങളിൽ രേഖകൾ ഒഴിവാക്കിയും അദ്ദേഹം മികവോടെ അവതരിപ്പിച്ചു. ചാരുതയാർന്ന സ്ത്രീകഥാപാത്രങ്ങളാണ് നമ്പൂതിരി ചിത്രങ്ങളുടെ മറ്റൊരു പ്രത്യേകത. സ്ത്രീരൂപനിർമ്മിതിയിലും ശരീരഭാഷയിലും ആ സ്വകീയമായ ശൈലിയുടെ ജീവസുന്ദരരേഖകൾ അടയാളപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നത് കാണാം. മനുഷ്യരൂപങ്ങൾ വരയ്ക്കുമ്പോൾ അവയുടെ ശരീരഘടനയ്ക്ക് സ്വാധീനമായിട്ടുള്ളത് തന്റെ ശില്പകലാഭിമുഖ്യമാണെന്ന് അദ്ദേഹം സാക്ഷ്യപ്പെടുത്തുന്നുണ്ട്.

'കമ്മാട്ടി', 'ഞാൻ ഗന്ധർവ്വൻ' എന്നീ സിനിമകളിലെ കഥാപാത്രങ്ങളുടെ രൂപകൽപനയിലൂടെ ശില്പകലയിലും അദ്ദേഹം ശ്രദ്ധേയമായ ഇടപെടലുകൾ നടത്തി. മലയാളസാഹിത്യചരിത്രത്തിന്റെ പരിണാമദശകൾക്കൊപ്പം നടന്ന ചിത്രകാരന്മാരിൽ പ്രമുഖനായ ആർട്ടിസ്റ്റ് നമ്പൂതിരിയുടെ രേഖകൾ ജനകീയമായി മറ്റൊരു ശക്തിസ്വരൂപമായി എക്കാലവും മായാതെ നീൽക്കുമെന്നതിൽ തർക്കമില്ല.

കാരയ്ക്കുമാണ്ഡപം വിജയകുമാർ

എന്നോട് ദേഷ്യം പിടിക്കരുത്!

അറിവിനുവേണ്ടി സമരം നടത്തുകയും ഒടുവിൽ സ്വന്തം ജാതി നേരിടുന്ന അഭിമാനക്ഷതത്തിൽ മനംനൊന്ത് ജീവനൊടുക്കുകയും ചെയ്ത രോഹിത് വെമുലയെന്ന ദളിത് ഗവേഷകന്റെ സ്വയംഹത്യാകുറിപ്പിലെ രണ്ടാമത്തെ വരി ഇങ്ങനെയാണ് - 'എന്നോട് ദേഷ്യം പിടിക്കരുത്! എല്ലാ ഇന്ത്യൻ പൗരന്മാരേ പോലെയും അഭിമാനത്തോടെ ജീവിക്കാൻ കൊതിച്ച ഒരു ദളിത് ഗവേഷകന്റെ അവസാനവാക്കുകൾ ജാതിഹിന്ദുത്വത്തിൽ ജീവിച്ചുപോരുന്ന എല്ലാവരോടും ഇങ്ങനെ പറയുന്നു- എന്നോട് ദേഷ്യം പിടിക്കരുത്! അറിയും അഭിമാനബോധവും ഓരോ പൗരന്റെയും മാലിക അവകാശമാണെന്ന് നമ്മെ ധരിപ്പിക്കാൻ രോഹിത്തിന് മരണത്തിനു മുമ്പ് ഇങ്ങനെ എഴുതേണ്ടി വന്നു - എന്നോട് ദേഷ്യം പിടിക്കരുത്! രോഹിത്തിന്റെ സ്വയംഹത്യാകുറിപ്പിലെ വാചകങ്ങൾ ഇടയ്ക്കിടെ മുഴങ്ങുന്ന വിധമാണ് ദീപ ധൻരാജ് തന്റെ 'വി ഹാഫ് നോട്ട് കം ഹിയർ ടു ലൈവ്' എന്ന ഡോക്യുമെന്ററി ആഖ്യാനം ചെയ്തിരിക്കുന്നത്.

2016ൽ രോഹിത്തിന്റെ സ്വയംഹത്യയ്ക്ക് പ്രേരിപ്പിച്ച ഹൈദരാബാദ് കേന്ദ്ര സർവകലാശാല വിസിക്ക്ക്കെതിരെ തുടങ്ങിവെച്ച സമരത്തിന്റെ ശക്തിപ്രഭാവത്തിലാണ് കഴിഞ്ഞ കുറെ വർഷങ്ങളായി രാജ്യത്ത് നടക്കുന്ന വിദ്യാർത്ഥി പ്രക്ഷോഭങ്ങൾക്ക് ഒരു

പുതിയ പ്രത്യയശാസ്ത്രമുഖം കൈവരുന്നത്. ചത്തപശുക്കളുടെ എല്ലാം തോലും പെറുക്കിനടക്കുന്നവരും മറ്റുള്ളവരുടെ തീട്ടം കോരുന്നവരും ചെരുപ്പ് ഇറക്കുന്നവരും അവരുടെ മക്കളെ വിദ്യാലയങ്ങളിലേക്ക് പഠിക്കാൻ വിട്ടപ്പോൾ ബ്രാഹ്മണബോധം പേറുന്ന സർവകലാശാലയുടെ അഭിമാനവും സംസ്കാരവും അടിപതറുന്നതിന്റെ അതിസൂക്ഷ്മമായ ആവിഷ്കാരമാണ് ഈ ഡോക്യുമെന്ററി. ജാതിക്കൊണ്ട് മുറിവേറ്റ ഓരോ വിദ്യാർത്ഥികൾക്കുവേണ്ടിയും തന്റെ മകൻ ബാക്കിവെച്ച മുദ്രാവാക്യങ്ങൾ രാധിക വെമുല എന്ന സ്ത്രീയിലൂടെ മുഴങ്ങുന്നത് ദീപ ധൻരാജ് തികഞ്ഞ രാഷ്ട്രീയബോധത്തോടെ അവതരിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു.

ഇന്ത്യയിൽ അറിവെന്നാൽ ജാത്യാധികാരവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട കിടക്കുന്ന ഒന്നാണെന്ന് ദീപ തന്റെ ഡോക്യുമെന്ററിലൂടെ പ്രഖ്യാപിക്കുന്നു. ഇന്ത്യയിലെ പബ്ലിക് സർവകലാശാലകളിൽ പഠിക്കാൻ വരുന്ന ദളിതരുടെ സാന്നിധ്യം ഏതൊക്കെ വിധമാണ് നാളിതുവരെയുള്ള സംവിധാനങ്ങളെ ശല്യപ്പെടുത്തുന്നതെന്ന് ഈ ഡോക്യുമെന്ററി തെളിവാ് നൽകുന്നു. സമരങ്ങൾ തിരുകയില്ല. സത്യങ്ങൾ മുദ്രാവാക്യങ്ങളാകുമ്പോൾ "എന്നോട് ദേഷ്യം പിടിക്കരുത്" എന്ന മട്ടിൽ അതു തുടർന്നുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു.

സമരങ്ങളിലൂടെയാണ് ഓരോ ഇന്ത്യൻ വിദ്യാർത്ഥികളും വരും നാളുകളിൽ അവരുടെ അഭിമാനത്തെ നിലനിർത്തുകയെന്ന് ദീപ ധൻരാജ് തന്റെ ചിത്രത്തിലൂടെ ആവർത്തിച്ചുറപ്പിക്കുന്നു. ഈ ഡോക്യുമെന്ററി ഇന്ത്യയിലെ വിദ്യാർത്ഥികൾക്കു മാത്രമല്ല, ഓരോ പൗരന്മാർക്കുമുള്ള പഠനവസ്തു കൂടിയാണ്.

എം.ആർ വിഷ്ണുപ്രസാദ്

Grief can often create powerful art Meet the Director

"There are over 6,500 languages in and around the world. Yet our obsession with the English language never ends. Despite breaking colonialism, our dependency on the language impacts almost all aspects of our lives. My film documents the language barriers that exist around us, especially how it holds back the immigrants in Dubai from having a certain high standard of life and living, despite being hard workers", began Prataya Saha at the second 'Meet the

Director' held at the Kairali portico.

"My film is a documentation of one of the most important democratic protests of contemporary India, led by the women of Shaheen Bagh. I have done my best to document the institutional and societal repressions these women have to face and how they continued their fight despite all odds. It is a testament of the power of love in times of blatant and unapologetic oppression that we are living in right now, and the idea of

belonging and patriotism.

This documentary was an eye opener for me as well it will be for the audience", voiced Nausheen Khan.

Directors Dr. Dev Kanya Takur, Abeer Khan, Niladri Sekhar Dassarma, Sainath S Uskaikar, Akhil Sasi, Ranjan Kumar, Keshar Jyoti Das, Sai Sharan S, Afif Khan, Haneena P.A, M.D Kaunian Raza, Vaishnav Manda, and Renjith Vijayan took part in the session moderated by Rajesh James.

Remembering a True Line

"Artist Namboothiri gave colours to our thoughts. He could easily portray the beauty of art in just a few lines. He proved that an artist can recreate anything without even actually seeing it", said renowned filmmaker and KSFC Chairman Shaji N Karun while remembering Artist Namboothiri before the screening of the film *True Line*. KSFA Vice Chairman Premkumar and Secretary C. Ajoy were also present on the occasion.

India is yet to Accept Documentary as an Artform

Face to Face

"Social media often rules the world around us now. The ban on Tiktok and the waves it sent were recieved in different forms by different parts of the society. While it barely affected some, it brought grief and heartbreak to the so-called influencers. That moment on screen was received with laughter from the audience for the first time since it's screening. I absolutely love that sense of perception from the audience here at the festival", remarked Yukanthar Salvi, while responding to the audience at the 'Face to Face' session held at the Kairali portico.

K.S Shridhar expressed how he chose to do his documentary on the oldest voting citizen of India, 105-year-old Negi. "I wanted to know what was his perception about democracy and what he thought of our current political situation. Being someone who has never missed an election in his life, I was curious to get his reaction on reel. I would like to add that the film was almost completely unscripted."

Haobam Paban Kumar, Raveesh Jaiswal, Asmit Pathare, Pratik K Shetty, Tarique Ahamed, Himanshu Khatua, Jayesh Joshy, Akshit Sharma, Manas Kumar, Anup Narayanan and M Adeyapartha Rajan attended the session moderated by Fazil N.C.

"I am someone who does not have any formal background in art. I got interested in cartoons because they can tell a story. I feel that cartoons are the finest expression of politics. My cartoons have often faced rejections to be published in college magazines because they were political", said cartoonist E.P Unny in his interactive session with Amrith Lal, Assistant Editor of 'The Indian Express'.

He went on to express how the

atmosphere of politics created the cartoonist in him. "Politics made me think, read and discuss. Nobody set any specific mentoring for me."

"Drawing usually comes first for me, and then an apt word or pun follows. My drawings will either pick up the right caption or reject it. I keep on improvising the cartoons. With the advent of technology, my output remains the same but my devices have changed. Without news, I won't be able to draw. Most of

my cartoons are inspired from political news. My policy is to work without much fiction", he added.

He also commented that his best exciting experience was while drawing EMS. "E.P Unny's cartoon packs in what 400 pages of editorial does. His mind is constantly at work and he makes sure that the cartoons are not outdated. He paces his cartoons at par with the news and that's probably what makes him a master at it", concluded Amrith Lal.

Cartoons are the finest expression of my politics

E.P Unny

Today's Programme

12 Noon

@ Kairali Portico

Meet the Director

2 PM - 3 PM

@ Nila Theatre

H Shaji

In Conversation with Kanu Behl

@ Kairali Portico

5 PM - 6 PM

Face to Face

7 PM

Sham - e - Qawwali

Ft. Irfan Erooth,

Jawed Aslam, Adil Khair

